

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy panią poseł Barbarę Nowacką.

(-) Piotr Adamowicz; (-) Borys Budka; (-) Janusz Cichoń; (-) Adam Cyrański; (-) Zofia Czernow; (-) Eugeniusz Czykwin; (-) Waldy Dzikowski; (-) Joanna Frydrych; (-) Kamila Gasiuk-Pihowicz; (-) Elżbieta Gelert; (-) Marta Golbik; (-) Cezary Grabarczyk; (-) Agnieszka Hanajczyk; (-) Jerzy Hardie-Douglas; (-) Dariusz Joński; (-) Joanna Kluzik-Rostkowska; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Tomasz Kostuś; (-) Marek Krzakała; (-) Henryka Krzywonos-Strycharska; (-) Maciej Lasek; (-) Gabriela Lenartowicz; (-) Katarzyna Lubnauer; (-) Artur Łącki; (-) Izabela Katarzyna Mrzygłocka; (-) Killion Munyama; (-) Małgorzata Niemczyk; (-) Barbara Nowacka; (-) Tomasz Piotr Nowak; (-) Katarzyna Osos; (-) Paweł Papke; (-) Kazimierz Plocke; (-) Monika Rosa; (-) Marek Rząsa; (-) Wojciech Saługa; (-) Krystyna Skowrońska; (-) Andrzej Szewiński; (-) Krystyna Szumilas; (-) Iwona Śledzińska-Katarasińska; (-) Anna Wasilewska; (-) Marta Wcisło; (-) Ryszard Wilczyński; (-) Mariusz Witczak; (-) Witold Zembaczyński; (-) Piotr Benedykt Zientarski.

USTAWA

z dnia 2020 r.

o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

Art. 1. W ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2099 oraz z 2019 r. poz. 1952) w art. 8b wprowadza się następujące zmiany:

1) ust 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Dziecku matki pozbawionej wolności, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, które przebywało wraz z matką lub bez matki w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia lub którego matka w okresie ciąży przebywała w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.”;

2) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Dziecku ojca lub matki pozbawionych wolności, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę za okres pozbawienia opieki rodzicielskiej przez jednego lub obojga rodziców z powodu osadzenia ojca lub matki w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia maksymalnie za okres do osiągnięcia 18 roku życia przez dziecko.”.

Art. 2. W przypadku gdy nieważność orzeczenia stwierdzono przed dniem wejścia w życie ustawy, żądanie odszkodowania lub zadośćuczynienia należy zgłosić w terminie trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Celem nowelizacji jest:

1. poprawienie błędu ustawodawcy, który zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie (sygn. Akt IV Ko 491/18) z dnia 19 czerwca 2019 roku nie przewidział sytuacji, w której dziecko mogło przebywać w więzieniu po śmierci swojej matki. Wskazana powyżej sprawa, wskazuje że takie sytuacje miały miejsce, a ustawodawca powinien brać pod uwagę fakt, iż Polska tamtego czasu była państwem totalitarnym, którego system funkcjonowania oparty był na skrajnej przemocy a nie na procedurach formalnych.

Zgodnie z uzasadnieniem ww. wyroku „kwestią która wzbudziła wątpliwość sądów było rozstrzygnięcie czy fakt przebywania przez wnioskodawczynię po śmierci matki w więzieniu może stanowić podstawę przyznania i zadośćuczynienia w myśl powołanego art.8 b ust. 1 ustawy, czy również powinny mieć zastosowanie przepisy ogólne. Przepis ten stanowi przecież o prawie domagania się zadośćuczynienia przez dziecko, które w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia przebywało wraz z matką. Jego językowa wykładnia prima facie prowadzi zatem do wniosku, że konieczny jest jednoczesny pobyt dziecka i matki. W ocenie Sądu w realiach w sprawie jest ona dla wnioskodawczyni krzywdząca i prowadzi do absurdu bowiem przy jej przyjęciu korzystniej byłoby traktowane dziecko przebywające w więzieniu wraz z matką, niż dziecko które wbrew obowiązującym wówczas przepisom mimo śmierci matki nie zostało umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej, a dalej przebywało w więzieniu.

(...) Zgodnie z art. 8b ust. 1 powołanej ustawy dziecko matki pozbawionej wolności, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, które przebywało wraz z matką w więzieniu lub inne miejsce odosobnienia lub którego matka w okresie ciąży przebywa w więzieniu przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Językowa wykładnia tego przepisu nie pozostawia żadnych wątpliwości, że obowiązek zadośćuczynienia ze strony skarbu państwa powstałe wskutek

zaistnienia takich zdarzeń jak pozbawienie wolności matki w okresie ciąży w wyniku umieszczenia w więzieniu czas przebywania przez wnioskodawczynię wraz z matką we wskazanym w zakładzie karnym do momentu narodzin.

Sąd uznał jednak, że zgodnie z domniemaniem racjonalności ustawodawcy, który zdecydował się wprowadzić przepis art. 8b ten zabieg legislacyjny miał na celu rozszerzenie kręgu osób, z perspektywy czasu bezprawnie pozbawionych wolności, które na podstawie tego aktu nabywają realne prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia.”

Sąd wskazał również, że „niewątpliwie literalna treść przepisu art. 8b jest wynikiem sytuacji, że zarówno system prawa statuował rozwiązania nakazujące, aby po śmierci matki pozbawionej wolności dziecko, które z nią uprzednio przebywało było umieszczone w przeznaczonych do tego placówce lub w pewnych sytuacjach powierzone rodzinie ustawodawca nie przewidział natomiast, że może zaistnieć stan faktyczny polegający na pobycie dziecka w więzieniu po śmierci matki.”.

2. Objęciem prawem do odszkodowanie dzieci osób, pozbawionych opieki jednego lub obojga rodziców z powodu skazania tych osób na karę więzienia lub karę śmierci z powodu działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Brak rekompensaty ze strony Państwa Polskiego za cierpienia psychiczne i fizyczne dzieci osób, które poświęciły swe życie sprawie walki o wolną ojczyznę pozostaje jednym z ostatnich elementów zadośćuczynienia, które winna jest Polska ofiarom narzuconego przez Związek Sowiecki i ich polskich kolaborantów ustroju totalitarnego. Ze względu na upływający czas a w związku z tym wiek ww. osób działania w tym względzie wydają się tym bardziej pilne.
3. Nowelizacja ww. ustawy powinna też być elementem edukacyjnego charakteru stanowionego prawa i przypominać jak wielkie szkody fizyczne, psychiczne i społeczne wyrządził narzucony w Polsce siłą komunizm i jak dalekosiężne skutki sowieckiego totalitaryzmu ponosimy i będziemy ponosić przez kolejne pokolenia.

W kwietniu 2018 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, której celem było przyznanie dzieciom matek, pozbawionych wolności na podstawie uznanych za nieważne orzeczeń, przebywających wraz z matką w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia lub których matka w okresie ciąży przebywała w takich miejscach, uprawnień do odszkodowania lub zadośćuczynienia od Skarbu Państwa.

Przedkładany projekt ustawy ma na celu stworzenie podstawy prawnej do tego, aby o odszkodowanie i zadośćuczynienie od Skarbu Państwa mogły występować także:

- 1) dzieci matki pozbawionej wolności, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, które przebywało bez matki w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia;
- 2) dzieci ojca lub matki pozbawionych wolności, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę za okres pozbawienia opieki rodzicielskiej przez jednego lub obojga rodziców z powodu osadzenia ojca lub matki w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia maksymalnie za okres do osiągnięcia 18 roku życia przez dziecko.

Zgodnie z art. 2 projektu ustawy w przypadku, gdy orzeczenie, na podstawie którego uprawniony (dziecko matki pozbawionej wolności, które przebywało bez matki w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia oraz dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej z powodu osadzenia ojca lub matki w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia) miałyby uzyskać odszkodowanie lub zadośćuczynienie, zostało uznane za nieważne przed wejściem w życie projektowanej ustawy, to żądanie odszkodowania lub zadośćuczynienia należy wnieść w przeciągu trzech lat od wejścia w życie ustawy.

Wejście w życie projektu ustawy będzie miało pozytywne skutki społeczne, przewidywana liczba beneficjentów to ok 500 osób.

Projektowana ustawa spowoduje wzrost wydatków budżetu państwa związanych z wypłatą odszkodowań Skarbu Państwa.

Należy podkreślić, że z uwagi na fakt, iż wysokość przyznanych odszkodowań jest wynikiem decyzji Sądu, brak jest możliwości precyzyjnego oszacowania skutków finansowych proponowanych rozwiązań.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 19 lutego 2020 r.

BAS-WAPM-369/20

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (przedstawiciel wnioskodawcy: poseł Barbara Nowacka)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt nowelizuje art. 8b ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2099, tekst jednolity, ze zm., zwanej dalej: ustawą).

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 8b ust. 1 ustawy, dziecku matki pozbawionej wolności, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, które przebywało wraz z matką w więzieniu lub w innym miejscu odosobnienia, lub którego matka w okresie ciąży przebywała w więzieniu lub w innym miejscu odosobnienia, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. W myśl tego przepisu odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje wyłącznie dzieciom, które przebywały w więzieniach lub w innych miejscach odosobnienia razem ze swoimi matkami, natomiast nie przysługuje dzieciom przebywającym w tego rodzaju miejscach bez swoich matek, np. po ich śmierci. Nowelizacja zmierza do przyznania prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia również dzieciom matek pozbawionych wolności, wobec której stwierdzono nieważność orzeczeń, które przebywały w więzieniach lub w innych miejscach odosobnień bez swoich matek.

Projekt zmierza także do dodania do art. 8b ustawy ust. 1a. Przepis ten przewiduje, że dziecku ojca lub matki pozbawionych wolności, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę za okres pozbawienia opieki rodzicielskiej przez jednego lub obojga rodziców z powodu osadzenia ojca lub matki w więzieniu lub w innym miejscu odosobnienia maksymalnie za okres do osiągnięcia 18 roku przez dziecko.

Do ustawy wprowadzany jest przepis przejściowy, zgodnie z którym, gdy nieważność orzeczenia stwierdzono przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, żądanie odszkodowania lub zadośćuczynienia należy zgłosić w terminie trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy (art. 2 ustawy).

Ustawa ma wejść w życie 14 dni od dnia ogłoszenia (art. 3 ustawy).

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Prawo UE nie reguluje problematyki stanowiącej przedmiot projektu ustawy.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Treść projektu nie jest objęta prawem Unii Europejskiej.

4. Konkluzja

Treść poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie jest objęta prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Justyna Łacny
ekspert ds. legislacji
w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:
Wicedyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Przemysław Sobolewski

Warszawa, 19 lutego 2020 r.

BAS-WAPM-370/20

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (przedstawiciel wnioskodawcy: poseł Barbara Nowacka) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt nowelizuje art. 8b ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2099, tekst jednolity, ze zm., zwanej dalej: ustawą).

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 8b ust. 1 ustawy, dziecku matki pozbawionej wolności, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, które przebywało wraz z matką w więzieniu lub w innym miejscu odosobnienia, lub którego matka w okresie ciąży przebywała w więzieniu lub w innym miejscu odosobnienia, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. W myśl tego przepisu odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje wyłącznie dzieciom, które przebywały w więzieniach lub w innych miejscach odosobnienia razem ze swoimi matkami, natomiast nie przysługuje dzieciom przebywającym w tego rodzaju miejscach bez swoich matek, np. po ich śmierci. Nowelizacja zmierza do przyznania prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia również dzieciom matek pozbawionych wolności, wobec której stwierdzono nieważność orzeczeń, które przebywały w więzieniach lub w innych miejscach odosobnień bez swoich matek.

Projekt zmierza także do dodania do art. 8b ustawy ust. 1a. Przepis ten przewiduje, że dziecku ojca lub matki pozbawionych wolności, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę za

okres pozbawienia opieki rodzicielskiej przez jednego lub obojga rodziców z powodu osadzenia ojca lub matki w więzieniu lub w innym miejscu odosobnienia maksymalnie za okres do osiągnięcia 18 roku przez dziecko.

Do ustawy wprowadzany jest przepis przejściowy, zgodnie z którym, gdy nieważność orzeczenia stwierdzono przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, żądanie odszkodowania lub zadośćuczynienia należy zgłosić w terminie trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy (art. 2 ustawy). Ustawa ma wejść w życie 14 dni od dnia ogłoszenia (art. 3 ustawy).

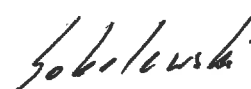
Treść projektu nie jest objęta prawem UE. Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa UE.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego **nie jest** projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.

Autor:

Justyna Łacny
ekspert ds. legislacji
w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:
Wicedyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Przemysław Sobolewski

Deskrytory bazy Rex: odszkodowanie, represjonowani, Unia Europejska

SĄD NAJWYŻSZY
Rzeczypospolitej Polskiej

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego
Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf

BSA II-021-59/20

DS-173-214/20
19.03.20

Warszawa, dnia 18 marca 2020 r.

Pan
Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 25 lutego 2020 r., SPS-WP-173-41/20 działając na podstawie art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (j.t. Dz.U. z 2019r. poz. 825) w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.*

Z poważaniem

**Uwagi Sądu Najwyższego
do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń
wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego
bytu Państwa Polskiego**

Przedłożony do zaopiniowania poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zmierza do realizacji dwóch celów. Po pierwsze, chodzi o wyraźne przyznanie prawa do odszkodowania lub zadośćuczynienia dzieciom matek pozbawionych wolności, w stosunku do których wydano orzeczenia, które następnie zostały uznane za nieważne na podstawie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i które nie tylko przebywały z matkami razem w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia, ale także przebywały w takich miejscach po śmierci matki samodzielnie. Po drugie, projekt rozszerza prawo do odszkodowania lub zadośćuczynienia na sytuacje, w których szkoda lub krzywda nastąpiła w wyniku pozbawienia dziecka opieki rodzicielskiej związanej z pozbawieniem ojca lub matki wolności, jeżeli stwierdzono wobec tych ostatnich nieważność orzeczenia na mocy ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Kierunek proponowanych w projekcie zmian zasługuje na pozytywną ocenę. Trafnie wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy, że pierwsza z nich prowadzi do wypełnienia luki i zagwarantowania prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia także za okres, w którym dziecko matki pozbawionej wolności, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, przebywało w warunkach pozbawienia wolności samodzielnie po jej śmierci. Choć, jak pokazuje praktyka sądowa, obecna obowiązująca regulacja nieobejmująca wprost takiego uprawnienia jest interpretowana rozszerzająco, jako dotycząca i takiej sytuacji, to jednak zasadna jest korekta stosownych uregulowań prawnych, tak aby kwestia ta nie budziła

wątpliwości i nie wygenerowała rozbieżnego orzecznictwa sądów powszechnych. Druga z proponowanych w projekcie zmian zmierza natomiast do realizacji postulatu sprawiedliwościowego i umożliwienia kompensowania szkód i krzywd związanych z utratą opieki rodzicielskiej przez dzieci rodziców represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Szczegółowa analiza sposobu ujęcia proponowanych zmian ustawowych wskazuje, że należałoby postulować wprowadzenie dwóch drobnych korekt legislacyjnych. Po pierwsze, w proponowanym brzmieniu art. 8b § 1 zmienianej ustawy zasadne byłoby doprecyzowanie, zgodnie z intencją projektodawcy, że w przypadku przebywania przez dziecko w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia bez matki chodzi o sytuację mającą miejsce po śmierci matki. Po drugie, celowe byłoby rozbiecie proponowanej treści art. 8b § 1a na dwa zdania i wskazanie w drugim z nich, że przyznane uprawnienie do odszkodowania i zadośćuczynienia dotyczy okresu do osiągnięcia przez dziecko 18. roku życia.

PREZES
PROKURATORII GENERALNEJ
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

DS-173-212/20
19.03.2020

Warszawa, 13 marca 2020 r.

KR-51-145/20/KBU
W/ /20

Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Kancelarii
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Ministrze!

W odpowiedzi na pismo z 25 lutego 2020 r., SPS-WP-173-41/20, zawierające prośbę o przedstawienie opinii dotyczącej **poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego** (przedstawiciel wnioskodawców poseł Barbara Nowacka), uprzejmie informuje, że Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej nie zgłasza uwag do tego projektu.

2 pisma w sprawie

PREZES
Prokuratura Generalna
Rzeczypospolitej Polskiej

Mariusz Heliński

Otrzymują:

- 1) adresat – 1 egz.,
- 2) a/a – 1 egz.